

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum liceat episcopatum appetere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

standum bonorum, contingit dupliciter. Vno modo ex parte appetitus tantummodo, etiam ex parte rei appetit. Cum appellatur episcopatum appetere ratione circumstantium bonorum, ponitur ratio appetendi in ly ratione circumstantium bonorum. Ratio autem appetendi finis est, & referri potest ad duo. scilicet ad rem appetitam, & ad ipsum actum appetendi. Et si quidem referitur ad rem appetitam, & ad actum appetendi, illud simul, sensus est, quod illud quod est ratio appetendi, appetitur, & ut finis rei appetit, & ut finis appetitus, & ut finis actus appetendi. Et sic appetens episcopatum ratione circumstantium honorem, appetit ipsa circumstantia bona ut finem episcopatus, & ut finem sui actus appetendi. Quando uero ratio appetendi referitur ad appetitum tantum, tunc non denotatur, quod id quod est ratio appetendi, sit finis rei appetit, sed denotatur quod est finis mouens ad appetendum: & sic appetens episcopatum ratione bonorum circumstantium, non ordinat episcopatum ad bona circumstantia ut ad finem, sed appetitum suum ordinans ad circumstantia bona ut ad finem. Inter hos autem duos modos appetendi episcopatum ratione circumstantium bonorum hinc est differens, quod primo modo appetitur est omnia & manifeste pertinens: quoniam ordinat episcopatum ad finem, qui est cura animarum, ad bona circumstantia, ut finem, quod postulabatur est peccatum mortale ex suo genere. Et huius peruersitas radice tergit author in litera, dii distinguendo tria inuenta in episcopatu, addidit ordinem dicens, & principale & finale est episcopatus operatio, qua utilitat proximum colifit. Cum uero episcopatus alio modo appetitur propter bona circumstantia, appetitur quidem malum est, eo quod appetitur iniuria in episcopatu non eundem ordinem habent respectum appetit, quae habent inter se: quoniam respectu appetit, bona circumstantia se habent ut finis: inter se aut non se habent; sed bona circumstantia se habent, ut ad finem. Mortalis aut appetitus non nideatur secundum genus suum ex eo, quod talis appetitus copiarum secum recipi vultus respectu aliorum in episcopatu inuentorū, utrius gratia. Iohannes mouetur ad appetitum episcopatus ratione bonorum circumstantium, ut si habeat sufficientiam temporalem, & honorem. Verumnam cum hoc intendit facere debitu sum circa curam animarum & distributionem bonorum tam Ecclesie, quam pauperibus terrae nec intendit usi episcopatu ad finem temporalium, sed quantum sibi conceditur sui portione sua, & debito sibi honore, & huiusmodi ad laudem Dei. In hoc appetitur ex hoc capite nullam ego video de formitate mortalem propter dictam rationem. Et propterea puto authorem difficile illicium, & non dixisse, mortale. Et confirmatur, quia nec maritia, nec ambitio, quae duo uirtutia hic in litera dicuntur inac-

A niri, sunt peccata mortalia, quando deest materia iniusta, aut finis ultimus non ponitur in pecunia, seu houore, ut ex propriis tractatibus superius latius patet. In hoc autem casu non ponitur finis ultimus in hmoi, nec iniustitia ex parte materie appetitur. Sed contra hoc obfitas, quod clericum appetere beneficium, ut habeat sufficientiam temporalium, nullum peccatum est. Igitur appetere episcopatum in sacra scriptura narrantur, nobis proponuntur in exemplum, secundum illud ad Ro. 15. Quaecunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt: sed legitur Ila. 6, quod Isaia se obtulit ad officium praelectionis, quod praecipue competit episcopis. ergo uidetur quod appetere episcopatum sit laudabile.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum licet episcopatum appetere.

DPRIMVM sic proceditur.

Viderur, quod licet episcopatum appetere. Dicit. n. Apost. 1. ad Timoth. 3. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: sed lictum est, & laudabile bonum opus desiderare. ergo etiam laudabile est desiderare episcopatum.

Preterea. Status episcoporum est perfectior, quam religiosorum status, ut supra habitum est: sed laudabile est, quod aliquis desiderat ad statum religionis transire. ergo etiam laudabile est, quod aliquis appetat ad episcopatum promoueri.

Proterea. Prouerbi. 17. dicitur. Qui abscondit frumenta, male-dicetur in populis, beneficium autem super caput uenditum: sed ille qui est idoneus & uita, & scientia ad episcopatum, uidetur frumenta spiritualia abdicandere, si se ab episcopatu subtrahat: per hoc autem quod episcopatum accipit, ponitur in statu frumenta spiritualia dispensandi. et go uidetur quod laudabile sit

circumstantia, ut finem, quod postulabatur est peccatum mortale ex suo genere. Et huius peruersitas radice tergit author in litera, dii distinguendo tria inuenta in episcopatu, addidit ordinem dicens, & principale & finale est episcopatus operatio, qua utilitat proximum colifit. Secundum illud Ioan. ult. Paecoues meas. Aliud autem est altitudo gradus: quia episcopus super alios constituitur, secundum illud Matthaei. 25. Fidelis seruus, & prudens, quem constituit Do minus super familiam suam. Tertium autem est, quod consequenter se habet ad ista, scilicet reverentia, & honor, & sufficientia temporalium, secundum illud 1. ad Timoth. 5. Qui bene presumunt presbyteri, duplice honore digni habentur. Appetere ergo episcopatum ratione huiusmodi circumstantium bonorum, manifestum est, quod est illicitum, & pertinet ad cupiditatem, uel ambitionem. Vnde contra Phariseos,

Iib. 19. c. 15.
nos prece
a fine. 10. 4.

strum Dei, & habere sufficientiam temporalium, quae habet inter se in ipso beneficiio, ex quo ut dictum est, iste iam est clericus, & Dei minister. Nec reftat sibi hoc appetendum in beneficio cum appetit beneficium, sed columnum reftat sibi appetendum secundum, qd est sufficientia temporalium, in quo nullum peccatum committit. Secundus aut est de laici appetentibus, clericorum ratione sufficientia temporalium, quorum plenus est orbis. Horum, n. appetitus est manifestum, propter supradictam rationem, quia si duo inuenta in clericis, hoc est ministerium Dei, & sufficientia temporalium, non eodem modo se habent inter se, quo se habent ad appetendum: quoniam diuinum ministerium se habet ut finis, & sufficientia temporalium ut ad finem. Respectu autem appetitus sufficientia temporalium ponitur, quod se habet ut finis laicorum praeceptorum. Et si interueniret huius similitus peruersitas ex parte rei appetit, qualis in episcopatus appetitus declarata est, hoc est, quod laicus ordinaret clericatum ad bona temporalia ut ad finem clericatus, proculdubio peccaret mortaliter: quoniam ex suo genere mortale peccatum est, spiritualiter ordinari ad tempore ut ad finem: sit enim magna iniuria in hoc spiritualibus. Redendo igitur ad propositus obiectonis factum, dicitur quod ex his patet alia esse rationem de appetitu eius qui appetit episcopatum propter temporalia, quoniam respectu illius appetit illius inuenta in episcopatu non retinet rectum ordinem, quem inter se habent. Sufficie-

62

Ita enim omnium temporalium in episcopatu secundum se habet ut ad finem: eti autem huius appetentis se habet ut finis: & propterea huiusmodi illicet semper appetitus inuenitur. Et secundum hoc accipiendo sunt uerba Domini contra Pharis: Amatis primos accubitus in cenis. Habent in hac rone eius quod est ad finem, quoniam sunt que-

dam virtutum testimonia. Et propter rea puerie genti qui huc appetunt: ut finem, etiam ex parte appetitus: & hoc infinitum. Dominus perly amans.

¶ Secunda conclusio iusta secundum me brum est: Appetere episcopatum ratione celitudinem gradus est presumptuorum.

Hom. 66. in Matt. 1. a me 10. 10. 2. Circa quam eodem clusionem applicatur dilectio supra posita, an. l. y ratione celitudinem dicatur: in appetitus tantum, an fine appetitus & rei appetitus simul. Et si dicit fine rei appetitus, procul dubio peccatum mortale est homini appetitus: quoniam animalium cura ordinatur ad illam celitudinem ut ad fine. Sed

In par. i. c. 7. paulo a principi. Si dicit rationem appetendi tam, illud est eadem ratio ne, qua etiam appetere ratione sufficiet temporalium, etiam licitum. Obsecru tam remanet, quo patet humilio appetitus ad specie pre-

sumptionis speciei cum presumptuoso co- ficit in hoc, qd aliquis appetit id: quod est supra dignitatem suam. Constat enim multos homines esse, in quibus inueniuntur con-

Hom. 35. in Matt. 1. ceterum medium & fine in ope- re impetrare. Ro. 10. 2. ditiones ab apostolo posita de episcopo. Et propterea non uidetur uniuersaliter uerum, quod appetere humilio celuditne est presumptuorum.

¶ Ad hoc breueretur dicere, quod implicatur, quod impossibilitas, dice-

re aliquem habere conditions requiras ad episcopum, & dicere qd appetere episcopum celuditne est postponendum. Cipiam celitudinem: ac hoc manifeste concinuit, qd appetere celitudinem supra dignitatem suam. Vnde non dicimus, qd uniuersaliter uerum est, appetere celitudinem episcopum esse presumptuolum: sed dicimus qd appetere episcopatum ratione celitudinis semper est plenum & ita est intelligenda h[ab]ec litera. Non tamen dico qd semper est mortale, sed eadem rone id sentio in hoc casu sentio in precedenti: qd clarius in quarta conclusione manifestabitur.

¶ Tertia conclusio est iuxta primum mebrum, Appetere proximis prouest, est secundum se laudabile & uirum, ubi authoruens completere singula tria membra, singillatim de hoc primo & principali membro, s[ecundu]m episcopali operatione, non dicit sic in

principientibus, appetere episcopatum ratione episcopali operationis, ponendo episcopatum pro re appetita, & illud membrum pro ratione appetendi: sed dixi, quod appetere episcopale operationem, quam significavit per ly proximis prouest, est secundum se laudabile, ubi sola episcopalem operationem posuit, &

Dominus dicit Matth. 23. Amatis primos accubitus in cenis, & primas cathedras in synagogis, salutationes in foro, & uocari ab hominibus, Rabbii. Quartum autem ad secundum, ad celistu dinem gradus, appetere episcopatum est presumptuorum. Unde Dominus arguit discipulos

Matth. 20. primatum querentes, dicens. Scitis quia principes gen

tim dominantur corum. Vnde Chrysostomus dicit, quod per hoc ostendit, quod gentile est pri-

matus cupere, & sic Gentili coparatione corum anima est laudabile & virtuosum. Verum quia prout est episcopal actus,

habet annexam gradus celitudinem, presumptuorum uidet quod aliquis pessime appetit ad hoc,

quod subditus proficit, nisi manifesta necessitate imminent, si-

cut Greg. dicit in pastoral. quod tunc laudabile erat episcopatum querere, quod per hunc quemque dubium non erat ad supplicia gra uioria peruenire. Vnde non de facili inueniebatur quod hoc onus affueret, prefertim cum aliquis charitas zelo diuinitus ad hoc incitatur, sicut Greg. dicit in pastorali, quod Isaias prodest proximis cupies, laudabiliter offici p[ro]ficiat in hoc, qd aliquis appetit id: quod est supra dignitatem suam. Constat enim multos homines esse, in quibus inueniuntur con-

ditiones ab apostolo posita de episcopo. Et propterea non uidetur uniuersaliter uerum, quod appetere humilio celuditne est presumptuorum.

¶ Ad hoc breueretur dicere, quod impossibilitas, dice-

re aliquem habere conditions requiras ad episcopum, & dicere qd appetere episcopum celuditne est postponendum. Cipiam celitudinem: ac hoc manifeste concinuit, qd appetere celuditne supra dignitatem suam. Vnde non dicimus, qd uniuersaliter uerum est, appetere celuditne est presumptuolum: sed dicimus qd appetere episcopatum ratione celitudinis semper est plenum & ita est intelligenda h[ab]ec litera. Non tamen dico qd semper est mortale, sed eadem rone id sentio in hoc casu sentio in precedenti: qd clarius in quarta conclusione manifestabitur.

¶ Tertia conclusio est iuxta primum mebrum, Appetere proximis prouest, est secundum se laudabile & uirum, ubi authoruens completere singula tria membra, singillatim de hoc primo & principali membro, s[ecundu]m episcopali operatione, non dicit sic in

principientibus, appetere episcopatum ratione episcopali operationis, ponendo episcopatum pro re appetita, & illud membrum pro ratione appetendi: sed dixi, quod appetere episcopale operationem, quam significavit per ly proximis prouest, est secundum se laudabile, ubi sola episcopalem operationem posuit, &

F ut rem appetitam, & ut rationem appetitam se habet ut ad finem: eti autem huius appetentis se habet ut finis: & propterea huiusmodi illicet semper appetitus inuenitur. Et secundum hoc accipiendo sunt uerba Domini contra Pharis: Amatis primos accubitus in cenis. Habent in hac rone eius

quod est ad finem, quoniam sunt que-

fiderat, desiderantem se horre-

¶ AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut Gregorius dicit in pa-

lorali, * illo tempore hoc dixit Ap[osto]l[us], quo ille qui plebeus ore-

rat, primus ad martyritonem e-

ta ducebatur: & sic nihil aliud

erat quod in episcopatu appre-

posset, nisi bonum opus. Vnde Au-

gustus dicit 19. de ciui. Dei, * quod

Ap[osto]l[us] dicens. Qui episcopatum de-

siderat, bonum opus dedi-

rat, expone uoluit quid sit episcopatus, quia nomine openet, nō honoris. Scopos quidem in-

tento est: ergo episcopum, si uel

latine, superintendere pos-

sumus dicere, ut intelligamus le-

esse episcopum qui praefecit dicitur, non prodebet. In actione

ut parum annos praemitit, non

amandus est honor in hac vita, siue potentia, quoniam omnia

sunt sub Sole, sed opuspi-

sum, quod per eundem hono-

rem, uel potentiam fit. Erit enim,

ut Gregorius dicit in pastorali, laudabilis desiderium, scilicet bo-

niti operis, in paucorum uenit p[ro]tinus, quod laudavit, cum subi-

git. Oportet autem episcopum irreprehensibilem esse, quia dicitur: Lando quod queritur, sed di-

scite quid queritur.

AD SECUNDUM dicendum, quod non est eadem ratio de la-

tu religionis, & de statu episco-

pali, propter duo. Primo quidem, quia ad statum episco-

palem praexigit uita per-

petrio, ut patet per hoc, quod Do-

minus a Petro queritur, si plus

eum ceteris diligenter, antequa-

ei committeret pastorale offi-

cium: sed ad statum religiosi-

non praexigit perfeccio, sed

Dominus Mathei. 19. non dixit

Si igitur manifesta immixtare Ecclesia necessaria-

sio presumptuorum h[ab]et ab appetere episcopatum

terr[em] quod fecunda excepit, qd

zelo diuinius ad hoc incitat. Hac secun-

dum est ad excusandum appetitum a proximi-

conflati diuinius incitationem ad multo repente-

diligenter. Nam confidet ly diuinius, quantum

multi possunt fibi frontem in tristitia, deinde

non me mouet aliud quam zelus amandi. Re-

citatio diuinius ueniat, nemo potest cogitare

etum est de propheta. Et propter diuinius

non est, acceptanda non est: nisi aliquis per-

monium euidenter adiit, ut de ista confiteatur, ne-

purgatur. Et de Equino monacho in illa case-

re dicit se in lingua tangi, ita quod non posse

nere se a diuinius alloqui, iei[us] predicantis. Ita

que licetus, & quandoque illius, non en-

tus: quoniam actus ex tuo genere illius, sed

tione licitus. Et propterea quod appetere episcopatum, ut profitetur et cle, quandoque est licitum, & quandoque presumptuum, con sequens est, quod ex suo genere non est actus illicitus, sed ut in pluribus illicitus, & presumptuosus. Et cum in appetitu licito episcopatus claudatur, celsitudinis gradus ordinatus ad episcopo palem operationem

ur ad finem, eadem ratione consequens est, ut appetitus celsitudinis episcopalis non sit ex suo genere illicitus: quoniam si ex suo genere est illicitus, aut presumptuosus, non posset in aliquo casu licite appeti in ordinem ad fine episcopalis operacionis, cuius oppositum in litera dicitur. Et si his adiungatur, quod ex suo genere non solum mortalis, sed nec illicitus non facit ex circumstantiis iudicium est esse mortalis, sed magnaopus est diligentia ac circumspectio rationis ad iudicium peccati moralis ex solis circumstantiis particula rib, uidetur non tam malum esse, quam multi putant, appetere episcopatum ut proficit Ecclesia. Quod de eo de appetente proportionato, hoc est, ut irreprehensibilis, sobrio, ornato, prudente, pudico, hospitale, doctore, non uolentio, non peruersore, modesto, non litigioso, non cupidio, domini sue bene proportionato, nec alijs impedito. Hac n. sunt conditiones posite ab Apoll. 1. ad Tim. 3. Si talis enim episcopatus apparetur in ueritate ut prodesse, crediderim ego quod artem necessitate Ecclesia carentis talib, tuis, non peccare. Et si homini necessitate oculus deficeret, non nisi uenialiter peccaret ratione nonnulli presumptionis, quae in animo suo alijs preferat, alijs aut non solum quib, praesertim desiderat: sed qui for meli? ipse locu illius episcopus occuparent. Et ppea quod magis sancti fuerint.

E intelligitur ille abscondere frumentum primitus, atque magis inuenienti sunt alieni ab hominibus appetiti. Et mul ti coru inuenienti sunt fugisse, ut pater de Ambrosio, Mariano &c. Quintus confluens. Qui liber abique presumptione potest appetere talia opera facere, si est episcopus: & etiam potest appetere se esse dignu talibus operibus, & episcopatus, quae quia mafesta est, nostra non indiget mora. In codem articulo in responsione ad secundum, dubium circa illud occurrit, presumptuum est, quod aliquis perfectum se reparet. Et est ratio dubij, quia hoc uideatur contrariari doctrinam Apostolice, & etiam ipsius authoris superioris in tracta de humilitate. Nam si un est perfectus, nulla presumptio est, quod se reparet perfectum immo hoc ad donum Dei ipse est, secundum illud

A Ad hoc dicitur, quod haec verba authoris intelligenda sunt ut in pluribus, quoniam perfectorum parvus est numerus. Et propter ea secundum cursum communem loquuntur, presumptuum est, quod aliquis perfectum se reparet: quamvis in quibusdam, qui ualde pauci intenduntur, nullus sit presumptio talis estimatio. Et haec de hoc articulo sufficiant.

Si es perfectus, uade, & uende, omnia qua habes: sed, Si uis perfectus esse. Et huius differentiae ratio est, quia secundum Dionysium * perfectio pertinet actuem ad episcopum, sicut ad perfectorem: ad monachum autem passiuem, sicut ad perfectum. Requiratur autem quod sit perfectus alii quis ad hoc, quod possit alios ad perfectionem adducere: quod non praexigitur ab eo, qui debet ad perfectionem adduci. Est autem presumptuum, quod aliquis perfectum se reputet, non autem quod ad perfectionem tenet. Secundo, quia ille qui statum religionis affinitum, se alij subiicit ad spiritualia capienda, & hoc cuilibet licet. Vnde Aug. 19. de ciuii. Dei dicit. A studio cognoscendae ueritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile orium pertinet: sed ille qui transit ad statum episcopalem, sublimatur ad hoc quod alijs prouideat, & haec sublimationem nullus debet sibi asumere, secundum illud ad Hebreos 5. Neque quisquam sumat sibi honorem, sed qui uocata Deo, & Chrysostomus super Matth. * Primum Ecclesiae concupiscere, neque iustum est, neque uile. Quis enim sapiens uult ultro se subiicere servituti, & periculo tali, ut de rationem pro omni ecclesia, nisi forte qui non timet Dei iudicium abutens primatum ecclesiastico lectoriter, ut s. conuerteret ipsum in secularum?

AD III. dicendum, quod diuersatio spiritualium frumentorum non est facienda secundum arbitrium cuiuslibet: sed principalius quidem secundum arbitrium, & dispositionem Dei: secundario autem secundum arbitrium superiorum prelatorum, ex quo ratione nonnulli presumptionis, quae in animo suo alijs preferat, alijs aut non solum quib, praesertim desiderat: sed qui formetur, ut minus bonis inhaeret. Cum ergo amor Dei preminent dilectioni proximi, & uita contemplativa praeferatur uite actiua, ut ex supradictis patet, * uidetur quod non peccat illius qui omnino episcopatum recusat.

¶ 2 Præter. Sicut Gregorius dicit,

tria genera impedimentorum ad obedientiam, nota inter uela a præcepto, & uel a neutro. Primum impedimentum ponit peccatum mortale respectu episcopatus suscipiendi. Vnde habes, quod existens in peccato mortali est diuino iure inhabilis ad episcopatum. In secundo autem gñe impedimenti, quia author dicit, quod tenet dispensante precepere obediens, quotidiam dubium occurrit, An subditus tenetur obediens prelato mandanti contra constitutionem, seu regulam in his, in quibus potest & uale dispense, ut quod frangat ieiunium in feria 6. aut aliiquid simile. Argumetur, n. hinc sumitur, quod tenetur obediens, ex quo auferit uniculum iuriis dispensando, sicut præcipiens accipietem episcopatus, & amonesti impedimentum, tenetur obediens.

Ad hoc breviter dicitur, quod duplicitas contingit prelato mandare

¶ Supra Questionis centesima et uirginea mequinca. Art. 2.

In art. 2. iudicem q. cum in corpore dicitur, quod si cui ad inordinatio ne uoluntatis prius, quod aliquis proprio motu feratur in hoc, & aliorum gubernatio ni præficiat, ita &c. ly sicut, non denotat similitudinem quod ad omnia: quoniam, ut dicitur est, appetitus ut præficatur, non est ex suo genere malus.

Lib. 19. c. 19.
circa f. 10. 5.

In part. 1. c. 7.
a media.

quol. 5. art.
22.

Par. 1. cap. 7
paule a pri-

Q. 26. 2r. 2.
& q. 18. 2r.
tic. 1.